

Szigethy István kiállításán

Olyan művész jelentkezik itt, aki húsz évvel ezelőtt halt meg, de mi csak ezen a tárlaton találkozunk vele. Úgy írtunk a magyar kortárs művészetről, hogy nem tudtuk: e művek nélkül teljeset nem mondhatunk jelenünkről.

Szigethy azok közé a művészek közé tartozik, akik – Fülep Lajos szavaival – veszedelmek között indultak és veszedelmek között futották meg pályájukat, olyan veszedelmek között, amelyek alig ismertek a művészet múltjában. Számítom ezt az utat az első világháború végétől: olyan korszak volt ez, amikor az igazi értéket felismerni, amikor a kortársak között megértést keresni tiszta szellemet, odafigyelést kívánt, mert ebben az időszakban alig az értéket, inkább a hivatalnak tett szolgálatot ismerték el. A programok kora volt ez a kora, a gyakran elképesztően primitív és nagyhangú programoké. A legnemesebb alkotói tett volt kikerülni ezeket, kikerülni anélkül, hogy cinikussá válják a művész, kikerülni anélkül, hogy programtalanná válják az alkotás.

Szigethy munkássága azt bizonyítja, hogy ő ezt tudta, és ez több, mint létrehozni egy festményt. Ez a tudás a művészet létrehozásához kell. Persze ebből az alkotói magatartásból adódott az is, hogy a művész egy adott pillanatban nagyon magányosan érezhette magát. Nem tudom, ez valóban igaz volt-e, mert nem ismerem közelről. Csupán azért merem így fogalmazni, mert a művek, amelyekkel most ismerkedünk, erről a magányosságról vallanak. És vallanak arról, hogy alkotójuk az emberi, a lélek és gondolat világát kereste művészetével.

Ezek a képek nem rögzítenek eseményt, nincs hozzájuk köthető konvenciónk. Minden egyes darab tulajdonképpen egy monográfia-részlet, amelyben a motívumok adják a megfogalmazhatóság lehetőségét. Ház – nap – a templom – hegy – víz – a gesztusok: riasztóak, szelídek, kérők, áldók. Taszító és védelmet ígérő gesztusok. A térbe minduntalan betolakodó ugyanaz az arc: a magáról valló művész. Mindezek a motívumok tulajdonképpen jelek, mögöttük személyes, autonóm világ, egyetlen ember sorsa: a művész gondolatai, a művész relációja a világhoz. Mindez az ő szenvedése, az ő saját öröme és hite. S ha úgy érezzük,

hogy rokon velünk – mert így érezhetjük – akkor tudnunk kell: olyan művész önéletrajza ez az anyag, aki meg tudta fogalmazni a maga sorsán keresztül az általánosan emberit. Félelmeit, magányát több nemzedék így élte át. Bizalmunk és megrendüléseink önmagunk és a világ iránt azonosan riasztanak és magányosítanak el mindannyiunkat. Művészi alkotóvilága utánozhatatlan, csak az ő kezében tartott ecset-ceruza teremthette meg. De amit mond – az önmagunkba nézni készlet.

Ajánlhatom, mert izgalmas kalandot ígér, szellemi kalandot, úgy végignézni a képeket, hogy analizálom a motívumokat és megkeresem egymáshoz kapcsolódásuk értelmét. A festményt így kísérem meg olvasni, megérteni a benne rejlő gondolatot. És így birtokomba kerül a szellem, amit ez az életmű őrzött meg számunkra.

Ünnepi esemény ez a mai nap és nemcsak a jelenlévőknek ünnep, hanem fontos az egész magyar képzőművészet szempontjából. Felnőtt egy generáció, aki alig találkozhatott Szigethyvel. Bár ezt a hiányt valamennyire pótolni igyekezett a néhány évvel ezelőtti kiállítás, de igazán nagy nyilvánosság elé az oeuvre most került. Igen – hic et nunc – adósságot törleszt egy szakma: a művész felé, önmaga felé és mindenki felé, aki keresi a művészetet. Ennek bizonyága legyen jóérzés mindenkiében, aki tett e kiállításért valamit. Persze ez jelentőségének csupán etikai oldala, de céloim ennek hangsúlyozása, mert az esztétikai, szakmai elemzésre nem vállalkozhat a megnyitó. Ez a munka a kiállítást követő idő feladata lesz és higgyünk abban, hogy jelentkeznek azok, akik vállalni tudják a szakmai feldolgozást.

Ilyenkor mindig idézem az elhunyt nagy művésznek, Kondor Bélának szavait: „... a por, a víz és a szél munkája befedi utolsó épületeinket, utainkat, alkotmányainkat. De tudom, lesznek művészek és ebben áll életem reménye, akik fogyó életük növekvő lázában akár évmilliókra szóló nyomot hagynak anyagban, jelrendszerben, tartósan és cáfolhatatlanul az utánuk vagy a máshonnan érkező értelmes lények számára. Jelet hagynak, hogy voltunk és elbuktunk ...”

A jelhagyás kötelességét teljesítette a művész. Az utánunk érkezők így kapnak üzenetet ebben a furcsa huszadik században. Kerestük a szépet, szerettünk, reményeinket, hogy marad valami utánunk: még a szomorúság és szenvedés sem tudta megsemmisíteni. Életműveket, melyek erről tanúsokodnak – őrzünk és továbbítunk a jövőnek.

Dávid Katalin